

Siła wyższa i nadzwyczajne okoliczności oraz zasady postępowania w przypadku podziału działek lub scalenia gruntów

Siła wyższa i nadzwyczajne okoliczności:

W sytuacji, gdy rolnik nie jest w stanie spełnić kryteriów kwalifikowalności lub innych obowiązków w wyniku działania siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności nie jest wymagany częściowy lub całkowity zwrot wcześniej wypłaconych płatności ONW. W przypadku zobowiązań nie wymaga się zwrotu wsparcia otrzymanego w poprzednich latach, a zobowiązanie jest kontynuowane w kolejnych latach zgodnie z ich pierwotnym okresem trwania.

Pojęcie siły wyższej należy rozumieć jako nadzwyczajne i nieprzewidywalne okoliczności niezależne od podmiotu, który się na nie powołuje, których następstw nie można było uniknąć mimo zachowania należytej staranności.

Ustalenie czy dana sytuacja jest siłą wyższą czy nie zależy od tego w jakich konkretnych okolicznościach doszło do danego zdarzenia, a więc czy w tych okolicznościach to zdarzenie było nadzwyczajne i nieprzewidywalne, niezależne od podmiotu, który się na nie powołuje i którego następstw nie można było uniknąć mimo zachowania należytej staranności. Aby ustalić, że dane zdarzenie jest siłą wyższą muszą być spełnione łącznie wszystkie powyższe przesłanki.

Przypadki działania siły wyższej lub wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności obejmują w szczególności:

- ▣ śmierć beneficjenta;
- ▣ długoterminową niezdolność beneficjenta do wykonywania zawodu;
- ▣ poważną klęskę żywiołową powodującą duże szkody w gospodarstwie rolnym;
- ▣ zniszczenie w wyniku wypadku budynków inwentarskich w gospodarstwie rolnym;
- ▣ chorobę epizootyczną lub chorobę roślin dotykającą, odpowiednio, cały inwentarz żywy lub uprawy należące do beneficjenta lub część tego inwentarza lub upraw;
- ▣ wyłączenie całego lub dużej części gospodarstwa rolnego, jeśli takiego wyłączenia nie można było przewidzieć w dniu złożenia wniosku.

Powyższy katalog zdarzeń, które mogą stanowić w danym przypadku działanie siły wyższej lub okoliczności nadzwyczajne, jest katalogiem otwartym. Oznacza to, możliwość uznania przez właściwy organ (Kierownika Biura Powiatowego ARiMR), w wyniku indywidualnego rozpatrzenia danej sprawy, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności faktycznych i dowodów występujących w sprawie, innego zdarzenia za przypadek działania siły wyższej lub wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności.

Jako okoliczności nadzwyczajne można uznać m.in.:

- ▣ zniszczenie upraw przez dzikie zwierzęta,
- ▣ zniszczenie upraw w wyniku niekorzystnych warunków atmosferycznych takich jak np. susza, gradobicie, powódź, mróz, piorun, osuwiska ziemi, zalanie na skutek opadów atmosferycznych,
- ▣ zniszczenie upraw lub płodach rolnych spowodowanych pożarem,
- ▣ wystąpienie organizmów kwarantannowych,
- ▣ tymczasowe aresztowanie beneficjenta.

Dowodem potwierdzającym wystąpienie siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności, może być na podstawie art. 75 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. Dowodem mogą być dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny.

Dowodami potwierdzającymi działanie siły wyższej lub wystąpienie nadzwyczajnych okoliczności, w szczególności mogą być (przykłady):

- 1) odpis skrócony aktu zgonu rolnika;
- 2) zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- 3) protokół oszacowania szkód w uprawach rolnych, spowodowanych przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przemierznięcia, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, sporządzony przez komisję

- powołaną przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód, o której mowa w przepisach w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- 4) dokument potwierdzający wystąpienie szkody w uprawach rolnych, z którego wynika powierzchnia upraw, na których wystąpiła szkoda spowodowana przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, sporządzony przez zakład ubezpieczeń, z którym rolnik zawarł umowę ubezpieczenia upraw co najmniej od jednego z tych ryzyk;
  - 5) pisemne oświadczenia potwierdzające wystąpienie szkody w uprawach rolnych, spowodowanej przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich sporządzone przez dwóch świadków, którzy nie są domownikami rolnika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników - w przypadku gdy, komisja powoływana przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód, o której mowa w przepisach w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, nie została powołana oraz uprawy nie zostały objęte umową ubezpieczenia, o której mowa w § 1 pkt 3a tego rozporządzenia;
  - 6) zaświadczenie o wystąpieniu pożaru - w przypadku szkód w uprawach lub płodach rolnych spowodowanych pożarem - wydane przez właściwego ze względu na miejsce wystąpienia zdarzenia komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, w przypadku gdy, w zdarzeniu tym uczestniczyły jednostki ochrony przeciwpożarowej;
  - 7) protokół oględzin lub ostatecznego szacowania szkody w uprawach i płodach rolnych wyrządzonych przez dzikie zwierzęta (np. dziki, łosie, jelenie, danielle i sarny), sporządzony przez upoważnionego przedstawiciela dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego lub inne podmioty uprawnione do szacowania szkód łowieckich na podstawie przepisów prawa łowieckiego;
  - 8) pisemne oświadczenie rolnika o położeniu gospodarstwa rolnego na obszarze, na którym został wprowadzony stan klęski żywiołowej na podstawie przepisów o stanie klęski żywiołowej;
  - 9) decyzja właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa, wydana na podstawie przepisów o ochronie roślin, nakazująca zniszczenie roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów w przypadku wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia organizmów kwarantannowych;
  - 10) decyzja właściwego organu nadzoru budowlanego, wydana na podstawie przepisów prawa budowlanego, określająca zakres i termin wykonania niezbędnych robót w celu uporządkowania terenu katastrofy i zabezpieczenia budynku służącego gospodarce rolnej do czasu wykonania robót doprowadzających budynek do stanu właściwego;
  - 11) decyzja właściwego powiatowego lekarza weterynarii, wydana na podstawie przepisów o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, nakazująca zabicie lub ubój zwierząt chorych lub zakażonych, podejrzanych o zakażenie lub o chorobę epizootyczną albo zwierząt z gatunków zwierząt wrażliwych na daną chorobę epizootyczną;
  - 12) odpis postanowienia sądu o zastosowaniu albo przedłużeniu tymczasowego aresztowania;
  - 13) wezwanie sądu do odbycia kary pozbawienia wolności albo aresztu;
  - 14) pisemne oświadczenie o wystąpieniu powodzi/zalania/huraganu sporządzone przez rolnika i potwierdzone przez dwóch świadków niebędących domownikami rolnika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników;
  - 15) protokół oględzin i oszacowania szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta (np. żubry niedźwiedzie, bobry) w uprawach rolnych sporządzony przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego przez dyrektora tego parku, zgodnie z przepisami art. 126 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).

! W przypadku wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności lub siły wyższej, które mogą mieć wpływ na powierzchnię kwalifikującą się do płatności rolnik powinien złożyć do biura powiatowego ARiMR pisemne oświadczenie o zaistniałych okolicznościach, opatrzone czytelnym podpisem i datą złożenia, w terminie **15 dni roboczych** od dnia, w którym rolnik lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać takiej czynności oraz dostarczyć dowód/dowody potwierdzający/potwierdzające wystąpienie nadzwyczajnych okoliczności lub siły wyższej.

! W przypadku, gdy rolnik ubiegający się o płatności ONW, nie może wykonać obowiązków wynikających z określonych norm i wymogów wzajemnej zgodności, nie będzie miał ustalonych obniżek płatności jeżeli w terminie 15 dni roboczych, od dnia, w którym rolnik uzyska taką możliwość poinformuje kierownika biura powiatowego, o zaistnieniu takich okoliczności nadzwyczajnych i przedłoży dowody potwierdzające ich wystąpienie. Aby móc zastosować powyższe, siła wyższa lub nadzwyczajne okoliczności muszą mieć bezpośredni związek z niespełnieniem przez rolnika danego wymogu lub normy.

Jeżeli rolnik dokonał powiadomienia w ww. terminie i dostarczył do dnia wydania decyzji dowody potwierdzające działanie siły wyższej lub wystąpienie nadzwyczajnych, kierownik biura powiatowego ARiMR w toku prowadzonego indywidualnego postępowania administracyjnego ustala czy przedstawione przez stronę (wnioskodawcę) dowody potwierdzają wystąpienie nadzwyczajnych okoliczności lub siły wyższej oraz ustala czy grunt w dniu wystąpienia siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności spełniał warunki/wymogi przyznania płatności oraz czy dana kategoria siły wyższej stanowi przyczynę nie spełnienia warunku kwalifikowalności lub wymogu lub niezgodności w przypadku nie spełnienia wymogów lub norm wzajemnej zgodności.

Jeżeli w roku składania wniosku o przyznanie płatności ONW wystąpiła siła wyższa lub nadzwyczajne okoliczności i dowody zostały uznane przez Kierownika BP, płatność ONW w danym roku nie przysługuje i nie stosuje się kar administracyjnych z tytułu przedeklarowania powierzchni. Jeżeli płatność ONW została wypłacona i wystąpiła siła wyższa lub nadzwyczajne okoliczności za rok, za który przyznano płatność, nie ustala się kwot nienależnie pobranych (kwot do zwrotu).

W przypadku, gdy rolnik posiada aktywne 5-letnie zobowiązanie ONW (dotyczy rolników, którzy otrzymali płatność po raz pierwszy ONW po dniu 1 stycznia 2010 r., z wyłączeniem rolników, którym po raz pierwszy przyznano płatność ONW na podstawie wniosku złożonego w roku 2014) nie wymaga się zwrotu wsparcia otrzymanego w poprzednich latach, a zobowiązania lub płatności są kontynuowane w kolejnych latach zgodnie z ich pierwotnym okresem trwania.

Jeżeli wniosek zostanie złożony w terminie „sankcyjnym” tj. od 16 czerwca do 10 lipca 2015 r. z powodu działania siły wyższej lub wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności, nie stosuje się zmniejszenia płatności o 1 % za każdy dzień roboczy, do których beneficjent byłby uprawniony, gdyby wniosek został złożony w terminie.

Jeżeli zmiana do wniosku zostanie złożona w terminie „sankcyjnym” tj. od 16 czerwca do 10 lipca 2015 r. z powodu działania siły wyższej lub wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności nie stosuje się zmniejszenia płatności o 1% za każdy dzień roboczy związanych z faktycznym wykorzystywaniem danych działek rolnych.

Zasady postępowania w przypadku podziału działek lub scalaniem gruntów w sytuacji gdy rolnik posiada niezakończony zobowiązanie:

W przypadku, gdy rolnik nie jest w stanie w dalszym ciągu wypełniać podjętych zobowiązań ze względu na fakt, że gospodarstwo rolne lub część gospodarstwa rolnego jest przedmiotem nowego podziału działek lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów lub działań związanych ze scalaniem gruntów zatwierdzonych przez właściwe organy publiczne, państwa członkowskie podejmują działania niezbędne do umożliwienia dostosowania zobowiązania do nowej sytuacji gospodarstwa rolnego. Jeśli dostosowanie takie okazuje się niemożliwe, zobowiązanie traci ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.

Scalenie lub podział działek ewidencyjnych, które nastąpiło niezależnie od rolnika nie jest uznawane za przypadek działania siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności i rolnik nie ma obowiązku informowania o tym fakcie w terminie 15 dni roboczych od dnia, w którym rolnik lub upoważniona przez niego osoba są w stanie dokonać takiej czynności.

Rolnik, jako dowód potwierdzający scalenie lub podział działek ewidencyjnych może dostarczyć:

- decyzję starosty w sprawie scalenia gruntów lub
- decyzję zatwierdzającą podział nieruchomości wydaną przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta,
- *Oświadczenie rolnika o scaleniu/podziale działek ewidencyjnych.*

Dokumenty można dostarczyć w każdym momencie do dnia wydania decyzji w sprawie przyznania płatności.

W przypadku, gdy w wyniku scalenia lub w wyniku podziału działek ewidencyjnych nastąpiło zwiększenie powierzchni użytków rolnych, rolnikowi, który posiada aktywne 5-letnie zobowiązanie ONW nie zwiększa się powierzchni zobowiązania do prowadzenia działalności rolniczej na obszarach ONW.

Podział lub scalenie działki ewidencyjnej położonej na obszarze ONW objętej aktywnym zobowiązaniem ONW, na skutek działań organów państwa (niezależne od rolnika) powodujące zmniejszenie powierzchni gruntów rolnych położonych na obszarach ONW w gospodarstwie rolnika, skutkuje odstąpieniem od ustalania kwoty do zwrotu w odniesieniu do działek rolnych lub ich części, na których nastąpiło zaniechanie prowadzenia działalności rolniczej.

Rolnik zobowiązany jest natomiast do prowadzenia działalności rolniczej na użytkach rolnych położonych na obszarach ONW, które otrzymał w zamian w wyniku scalenia gruntów lub na powierzchni gruntów rolnych po podziale.